

Forsikringsvilkår for tjenestepensjon (tjenestepensjonsloven)

Innhold

1. Tjenestepensjon etter tjenestepensjonsloven.....	4
2. Definisjoner	4
3. Tilleggsdekning som må tilknyttes alderspensjon – betalingsfritak	7
4. Pensjonsordningens midler	7
4.1 Tjenestepensjon med avkastningsgaranti	8
4.2 Tjenestepensjon med individuelt investeringsvalg	8
5. Ikrafttredelse.....	8
6. Informasjon til medlemmene	8
7. Styringsgruppe	8
8. Opplysningsplikt	9
9. Innbetaling.....	9
10. Utmelding.....	9
11. Endringer i forsikringsavtale og forsikringsvilkår	10
11.1 Forsikringstakers rett til å foreta endringer	10
11.2 Selskapets rett til å foreta endringer	10
12. Opphør av avtalen	10
13. Flytting av avtalen.....	11
14. Omdanning av avtalen.....	11
15. Utbetaling av alderspensjon og tilleggsdekninger	11
16. Krav og dokumentasjon i forbindelse med forsikringstilfelle.....	12
17. Foreldelse av rett til forsikringsytelse	12
18. Krig og annen katastrofe	12
19. Klagebehandling / tvisteløsning	12
20. Vilkår for alderspensjon	12
20.1 Forvaltning av pensjonsbeholdningen i opptjeningstiden	12
20.1.1 Tjenestepensjon med avkastningsgaranti:	12
20.1.2 Tjenestepensjon med investeringsvalg:.....	13
20.2 Forvaltning av pensjonsbeholdningen i utbetalingstiden og for pensjonsbevis.....	14
20.3 Uttak og utbetaling av alderspensjon	14
21. Tilleggsdekninger som kan tilknyttes alderspensjon	15
21.1 Ektefellepensjon	15
21.2 Samboerpensjon	15
21.3 Barnepensjon.....	15

21.4	Uførepensjon etter lov om tjenestepensjon	16
21.4.1	Rett til uførepensjon	16
21.4.2	Fastsettelse av nedsatt inntektsevne (uføregrad)	16
21.4.3	Beregning av og utbetaling av uførepensjon	16
21.5	Uførepensjon etter lov om foretakspensjon	17
21.5.1	Rett til uførepensjon	17
21.5.2	Samtidig utbetaling av arbeidsavklaringspenger	18
21.5.3	Samtidig utbetaling fra yrkesskadeforsikringen	18
21.5.4	Samtidig utbetaling av lønn eller annen godtgjørelse	18
22.	Rett til betalingsfritak ved uførhet	18
23.	Begrensninger i retten til uførepensjon og betalingsfritak	18
24.	Forholdsregler ved inntrådt uførhet	19
25.	Regulering av tilleggsdekninger under utbetaling	19
25.1	Regulering av ektefellepensjon, samboerpensjon og barnepensjon under utbetaling ..	19
25.2	Regulering av uførepensjon under utbetaling	19
25.2.1	Uførepensjon i henhold til lov om foretakspensjon	19
25.2.2	Uførepensjon i henhold til lov om tjenestepensjon	19
26.	Uførepensjon og betalingsfritak opphører ved utløpet av risikotiden	19
27.	Vilkår ved forsikredes utmelding av forsikringen	20
27.1	Forsikredes rettigheter og plikter	20
27.2	Disposisjoner over pensjonsbeviset	20
27.3	Gjenkjøp	20

1. Tjenestepensjon etter tjenestepensjonsloven

Tjenestepensjon er en alderspensjonsordning som arbeidsgiver etablerer til fordel for arbeidstakerne i bedriften. Tjenestepensjonen er forsikringsbasert gjennom tilføring av dødelighetsarv i hele forsikringstiden. For tjenestepensjon med avkastningsgaranti gjelder at sparing til alderspensjon skjer med innskudd, tilføring av dødelighetsarv og midler til avtalt regulering eller den avkastning som oppnås ved forvaltningen av pensjonsbeholdningen. For tjenestepensjon med individuelt investeringsvalg gjelder at sparing til alderspensjon skjer med innskudd, tilføring av dødelighetsarv og avkastning.

Pensjonsordningen omfatter obligatorisk betalingsfritak ved uførhet, og kan tilknyttes tilleggsdekningene uførepensjon, barnetillegg til uførepensjon, samt etterlattedekning til ektefelle, samboer og / eller barn. Alle tilleggsdekninger er uten rett til fripolise med mindre annet er avtalt.

Fra 1. januar 2016 er det nye regler for uførepensjon i tjenestepensjonen. Nye forsikringsavtaler fra og med 1.1.2016 omfattes av det nye regelverket (lov om tjenestepensjon). Arbeidsgivere som har forsikringsavtale med uførepensjon etter tidligere regler (lov om foretakspensjon) må endre/tilpasse uførepensjonsavtalen til nye regler innen 31.12.2016. Inntil slik tilpasning/ending er gjennomført gjelder de tidligere reglene om uførepensjon. Forsikringsvilkårene omfatter både uførepensjonsvilkår i henhold til lov om tjenestepensjon (se punkt 21.4) og lov om foretakspensjon (se punkt 21.5).

Forsikringsvilkårene gjelder også for pensjonsbevis som er utstedt etter opphør av medlemskap i forsikringen, så langt de passer.

For Tjenestepensjon gjelder disse forsikringsvilkårene og de spesielle vilkårene som blir avtalt mellom arbeidsgiveren og SpareBank 1 Forsikring AS.

I tillegg gjelder følgende lover med tilhørende forskrifter, med mindre annet fremgår av sammenhengen:

- lov om tjenestepensjon av 13. desember 2013 (LTP)
  - lov om foretakspensjon av 24. mars 2000 (LOF)
  - lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 (FAL)
  - lov om forsikringsvirksomhet av 10. juni 2005 (FVL)
  - lov om finansforetak av 10. april 2015 (FFL)
  - lov om obligatorisk tjenestepensjon av 21. desember 2005 (OTP)
  - lov om verdipapirfond av 25. november 2011 (VPF)
- og norsk lovgivning ellers.

Forsikringsbevis, forsikringsavtalen og forsikringsvilkårene gjelder, i den rekkefølgen de her er nevnt, foran lovbestemmelser som kan fravikes.

2. Definisjoner

Aktivafordeling

Viser hvor stor andel av Selskapets investeringer som plasseres i forskjellige verdipapirer.

Aktivaklasse

En spesifikk kategori av verdipapirer slik som for eksempel aksjer og rentepapirer m.m.

Alderstilpasset portefølje

Et investeringsvalg hvor forsikringstakers sparebeløp plasseres i aksjefond så lenge medlemmet er under 40 år. Aksjeandelen reduseres deretter hvert år slik at aksjeandelen ved 67 år blir 20 prosent.

Gjelder fra 01.01.16

Andelsverdi (kurs)

Verdien av kapitalbeholdning som er tilordnet en investeringsportefølje eller kollektivportefølje og som følger verdiutviklingen i denne.

Arbeidsdyktig

Med "helt arbeidsdyktig" menes at arbeidstaker er frisk og ikke har nedsatt arbeidsevne. Det vil si at arbeidstaker ikke er sykmeldt, og er til stede på jobb uten begrensinger eller restriksjoner som skyldes helsemessige eller fysiske forhold eller noen former for tilrettelegginger / tilpasninger i arbeidsrutiner eller oppdrag. Tilsvarende gjelder arbeidstakere i deltidsstilling, under forutsetning av at den reduserte arbeidstiden ikke er helsemessig, men praktisk begrunnet. Arbeidstakere som av helsemessige årsaker har redusert stilling, anses ikke som helt arbeidsdyktige. Det er uten betydning om arbeidstaker mottar eller ikke mottar ytelser, har rett eller ikke rett til ytelser fra folketrygden som kompensasjon for redusert arbeidsevne.

Avkastning

Uttrykker hvordan andelsverdien har endret seg i en periode. Avkastningen kan være positiv eller negativ.

Bankdager og børsdager

Bankdager er dager i året hvor bankene i Norge er åpne. Børsdager er dager hvor Oslo Børs og eventuelle aktuelle utenlandske børser er åpne for kjøp og salg.

Bankkonto

Er en investeringsportefølje som medlemmene kan velge og som er uten aksjer. All bruk av betegnelsen Bankkonto i vilkårene refererer seg til plassering i investeringsportefølje uten aksjer.

Barn

Medlemmets barn, herunder adoptivbarn, stebarn og fosterbarn.

Betalingsfritak

Omfatter innskuddsfritak for årlig innskudd til alderspensjon og premiefritak for risikopremie for tilleggsdekningene.

Dødelighetsarv

Før utbetaling av alderspensjonen starter:

Dødelighetsarv er midler som faktisk frigjøres ved bortfall av pensjonsforpliktelser overfor medlemmer som før uttak av pensjon er død i løpet av året. Som grunnlag for fordelingen benyttes Selskapets beregningsgrunnlag.

Når alderspensjonen er under utbetaling:

Dødelighetsarv tilføres på bakgrunn av forventet bortfall av pensjonsforpliktelser i henhold til Selskapets beregningsgrunnlag. Dette tilføres hver måned uavhengig av om det frigjøres midler eller ikke i den enkelte måned.

Fond

Verdipapirfond, jf. VPF § 1-2 (1) 1.

Forsikrede/medlemmet

Forsikrede er medlem av pensjonsordningen når vedkommende er sikret innbetaling til alderspensjon og tilleggsdekninger etter forsikringsavtalen. Som medlem regnes arbeidsgiver og arbeidstaker i foretaket som oppfyller opptaksvilkårene for pensjonsordningen som er fastsatt i avtalen mellom foretaket og Selskapet. Som medlem regnes også den som tar ut helt eller delvis alderspensjon når vedkommende har rett til straks begynnende alderspensjon fra ordningen. Medlem er også den som er

blitt ufør mens vedkommende var i foretakets tjeneste, og som det innbetales innskudd for i henhold til betalingsfritak ved arbeidsuførhet.

Forsikringsbevis

Selskapets skriftlige bekreftelse til den enkelte ansatte om at vedkommende er opptatt som medlem i forsikringsavtalen.

Forsikringstaker

Det foretak som inngår avtale om tjenstepensjon med tilleggsdekninger til fordel for sine ansatte.

Forsikringstid

Tiden fra første innbetaling til siste utbetaling til medlemmet.

Fortsettelsesforsikring

Individuell pensjonsavtale med eventuelle tilleggsdekninger som medlemmet har rett til å opprette dersom medlemskapet i pensjonsordningen opphører.

Innbetalingstid

Tiden fra første innskudd til siste innskudd er innbetalt, eller til tidligere opphør av medlemskapet.

Investeringsportefølje

En sammensetning av fond som tilbys av Selskapet som ett blant flere helhetlige plasseringsalternativ til enhver tid. Selskapet vil endre fond og fondssammensetning i investeringsporteføljene løpende. Graden av risiko knyttet til den enkelte investeringsportefølje forholder seg til dens forholdsmessige andel (vekting) i henholdsvis aksjer og rentepapirer m.m. Retningslinjer for hver enkelt investeringsportefølje er tilgjengelig på forespørsel til Selskapet.

Investeringsvalg

Medlemmets valg av Selskapets investeringsporteføljer eller sammensetning av andeler i henholdsvis aksjefond og obligasjonsfond m.m. innenfor Åpen investeringsprofil. Forsikringstakers innskudd til alderspensjon tilordnes ønsket plasseringsalternativ, det vil si at Selskapet er eier av porteføljene. Forsikringstaker har en fordring mot Selskapet. Størrelsen av denne følger kursutviklingen i det valgte (tilordnede) plasseringsalternativ.

Kollektivportefølje

Beholdning av verdipapirer med kollektiv investering hvor alle midler plasseres i verdipapirmarkedet.

Pensjonsbeholdning

Pensjonsbeholdning er medlemmets kapitalbeholdning bestående av summen til enhver tid av innskudd, og tilført dødelighetsarv, samt midler til regulering eller avkastning. Ved uttak benyttes pensjonsbeholdningen som engangspremie for en garantert alderspensjon.

Pensjonsbevis

Pensjonsbevis sikrer medlemmet rett til pensjonsbeholdningen når medlemskapet i pensjonsordningen opphører. Det utstedes ikke pensjonsbevis dersom den ansatte har vært medlem i ordningen mindre enn 12 måneder, med mindre annet er avtalt.

Pensjonistenes overskuddsfond

Fond for overskudd tilordnet premiereserve knyttet til etterlattepensjoner under utbetaling. Gjelder også premiereserve knyttet til uførepensjon som utbetales i henhold til lov om foretakspensjon.

Pensjonsreguleringsfond

Pensjonsreguleringsfond er pensjonsordningens fond for midler til dekning av avtalt årlig regulering av alderspensjoner under utbetaling.

Premiefond

Premiefond er bedriftens fond. Midler på premiefond kan blant annet brukes til å dekke årets innskudd og premier samt kostnader for tjenstepensjonen med mer.

Reguleringsfond

Reguleringsfond er pensjonsordningens fond for midler til dekning av avtalt årlig regulering av medlemmenes pensjonsbeholdninger for den del som ikke er under utbetaling (gjelder Tjenstepensjon med garanti).

Reguleringsfond for uførepensjon under utbetaling

Avkastning i et år som overstiger det som trengs til oppregulering, skal tilføres pensjonsordningens reguleringsfond for uførepensjon. Midlene i fondet skal brukes til å dekke oppregulering opp til grensen i første ledd i år hvor årets avkastning ikke er tilstrekkelig (gjelder avtaler i henhold til lov om tjenstepensjon).

Samboer

Person som medlemmet

- a) har felles bolig og felles barn med, eller
- b) lever sammen med i ekteskaps- eller partnerskapslignende forhold når det godtgjøres at forholdet har bestått uavbrutt i de siste fem årene før dødsfallet, og det ikke forelå forhold som ville hindre at lovlig ekteskap eller partnerskap ble inngått.

Selskapet

SpareBank 1 Forsikring AS.

Tjenstepensjon med avkastningsgaranti

Tjenstepensjon opprettet i henhold til lov om tjenstepensjon av 13. desember 2013 med null prosent garantert avkastning i hele forsikringstiden.

Tjenstepensjon med individuelt investeringsvalg

Tjenstepensjon opprettet i henhold til lov om tjenstepensjon av 13. desember 2013 med individuelt investeringsvalg i innbetalingstiden og null prosent garantert avkastning i utbetalingstiden.

Uttaksalder

Den alder alderspensjonen skal utbetales fra.

Verdipapirer

Investeringer som inngår i en portefølje. Verdipapirene er enten egenkapitalinstrumenter (aksjer, eiendom osv.) eller rentebærende papirer (obligasjoner og sertifikater).

Åpen investeringsprofil / Egen fondsportefølje

Et investeringsvalg hvor medlemmet selv har anledning til å velge blant ulike fond som tilbys av Selskapet til enhver tid. Medlemmet velger selv sammensetning av fond som utgjør en egen fondsportefølje. Vedtektene for det enkelte fond er tilgjengelig på forespørsel til Selskapet.

3. Tilleggsdekning som må tilknyttes alderspensjon – betalingsfritak

Det skal tegnes forsikring som gir rett til betalingsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden for innbetaling til alderspensjon. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år, se LTP § 2-1, (2). Se også forsikringsvilkårenes punkt 22.

4. Pensjonsordningens midler

Pensjonsordningens midler omfatter medlemmenes pensjonsbeholdning, premiefond, reguleringsfond, pensjonsreguleringsfond, reguleringsfond for uførepensjon under utbetaling og pensjonistenes

overskuddsfond. Pensjonsordningen midler omfatter også premiereserve for etterlattedekninger og uførepensjon etter lov om foretakspensjon.

Midler knyttet til pensjonsbevis er ikke en del av pensjonsordningen midler.

4.1 Tjenestepensjon med avkastningsgaranti

Dersom det er avtalt tjenestepensjon med avkastningsgaranti, forvaltes pensjonsordningens midler i Selskapets kollektivportefølje, i henhold til LTP §§ 5-1 og 5-3 og FVL § 3-11 andre ledd. Midlene blir plassert i aksjer, eiendom, samt rentebærende papirer. Selskapets aktivafordeling vil variere over tid. Selskapet garanterer at pensjonsordningens midler ikke reduseres som følge av negativt avkastningsresultat.

4.2 Tjenestepensjon med individuelt investeringsvalg

Dersom det er avtalt tjenestepensjon med investeringsvalg, forvaltes pensjonsbeholdningen som en kollektivordning med egen alderspensjonskonto tilordnet investeringsportefølje for hvert medlem. Avkastningen ved forvaltningen av investeringsporteføljen skal hvert år tilføres pensjonsbeholdningen. Medlemmet bærer risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert. Premiefondet forvaltes med investeringsvalg for bedriften. Bedriften bærer risikoen for at verdien av investeringsporteføljen blir redusert.

Øvrige midler er med avkastningsgaranti på null prosent.

5. Ikrafttredelse

Forsikringen gjelder fra den dagen Selskapet får skriftlig melding om at tilbudet om forsikring er godtatt av forsikringstakeren, hvis ikke annet er avtalt. Den trer i kraft for alle arbeidstakere som da er helt arbeidsdyktige. Forsikringstakeren gir skriftlig erklæring om hel arbeidsdyktighet. For arbeidstaker som ikke er helt arbeidsdyktig, trer forsikringen i kraft den dagen vedkommende er helt arbeidsdyktig og Selskapet har mottatt skriftlig erklæring fra forsikringstakeren om dette.

Hvis forsikringsavtalen ved etableringen er betinget av at arbeidstakerne fremlegger tilfredsstillende helseerklæring på skjema fastsatt av Selskapet, trer forsikringen for den enkelte arbeidstaker i kraft den dag erklæringen er mottatt av Selskapet. Hvis Selskapet ikke finner helsetilstanden tilfredsstillende, kan opptaket skje på spesielle vilkår eller avslås.

Utvidelse av forsikringen skjer enten ved at de innbetalinger som er avtalt blir forhøyet, eller ved at andre arbeidstakere enn de som tidligere er innmeldt, blir tatt med i forsikringen. For arbeidstakere som er helt arbeidsdyktige, trer utvidelsen i kraft den dagen melding er mottatt av Selskapet, hvis ikke annet er avtalt. For øvrig gjelder de samme forsikringsvilkår og øvrige bestemmelser som gjaldt før utvidelsen av forsikringen, også etter utvidelsen.

6. Informasjon til medlemmene

Når avtalen med forsikringstaker er inngått og første innbetaling er mottatt, vil medlemmene få tilsendt forsikringsbevis og forsikringsvilkår. Forøvrig gis informasjon til medlemmene i samsvar med de krav som følger av lovgivingen.

7. Styringsgruppe

Omfatter forsikringen 15 medlemmer eller flere, skal forsikringstaker opprette en styringsgruppe på minst tre personer. Minst én av personene skal velges av og blant medlemmene. Styringsgruppen skal blant annet uttale seg om saker som gjelder forvaltningen og praktiseringen av pensjonsordningen.

8. Opplysningsplikt

Forsikringstakeren og den forsikrede skal gi riktige og fullstendige svar på Selskapets spørsmål ved tegning og utvidelse av forsikringen. De skal også av eget tiltak gi opplysninger om særlige forhold som de må forstå er av vesentlig betydning for Selskapets vurdering av risikoen.

Blir ikke opplysningsplikten oppfylt, gjelder det som er bestemt i FAL § 13-2 til § 13-4.

Er Selskapet fri for ansvar, oppheves forsikringen og pensjonsbeholdningen tilføres premiefond.

9. Innbetaling

Forsikringstakeren foretar innbetalinger til Selskapet under ett for alle de forsikrede som forsikringen omfatter. Første innbetaling forfaller til betaling den dagen forsikringen trer i kraft. Senere innbetalinger forfaller til betaling på de forfallsdager som er fastsatt i avtalen.

Betalingsfristen for innbetalingen er én måned fra den dagen Selskapet har sendt varsel til forsikringstakeren, jf FAL § 14-1.

Blir innbetalingen ikke betalt innen betalingsfristen, og det ikke er midler i forsikringens premiefond til dekning av innbetalingen, opphører forsikringen hvis innbetalingen ikke er betalt innen 14 dager etter at lovbestemt varsel (se FAL § 14-2) er sendt. Varsling til de forsikrede skal i så fall skje som angitt i forsikringsvilkårenes punkt 12.

Hvis den forsikrede faller fra før uttaksalder, betales det ikke for tiden etter døds måneden.

Forsikringstakeren kan innbetale til forsikringens premiefond innenfor rammen av gjeldende lovgivning.

Ved etablering av pensjonsbevis skal forsikringstaker betale engangspremie for fremtidig administrasjon og forvaltning av pensjonsbeviset (administrasjonsreserve).

10. Utmelding

Trer den forsikrede ut av gruppen som forsikringen omfatter plikter forsikringstakeren å melde vedkommende ut av forsikringen. Forsikringstakeren eller Selskapet plikter å gi forsikrede skriftlig påminnelse om utmeldingen. Forsikringen opphører tidligst 14 dager etter at slik påminnelse er sendt. Blir slik påminnelse ikke sendt, opphører selskapets ansvar to måneder etter fratredelsen.

Ved forsikringstilfeller som Selskapet svarer for i denne tiden, kan Selskapet gjøre fradrag i erstatningen i den utstrekning vedkommende i mellomtiden er kommet inn under en tilsvarende forsikring og får erstatning fra denne.

Forsikringstakeren skal, sammen med meldingen om uttreddelsen, sende Selskapet en erklæring om den forsikredes arbeidsevne ved utmeldingen.

Utmelding kan ikke finne sted hvis forsikrede er arbeidsudyktig med en uføregrad som er lik eller høyere enn den uføregrad som gir rett til erstatning fra avtalen. Hvis forsikrede ikke har rett til uførepensjon eller betalingsfritak på grunnlag av forhold som nevnt i forsikringsvilkårenes punkt 23, kan utmelding likevel finne sted.

Forsikringstaker plikter å innbetale for medlemmet så lenge vedkommende har rett til opptjening. I tillegg plikter forsikringstaker å betale premie for tilleggsdekningene frem til eventuell utmelding og inntil forsikringen opphører, jf første avsnitt.

Den forsikrede har ved uttredelsen eiendomsrett til pensjonsbevis, som sikrer medlemmet rett til pensjonsbeholdningen som er opparbeidet frem til uttredelsen.

Ved etablering av pensjonsbevis skal forsikringstaker betale engangspremie for fremtidig administrasjon av pensjonsbeviset (administrasjonsreserve).

Den forsikrede har ikke rett til pensjonsbevis hvis opptjeningstiden ved fratredelse er kortere enn 12 måneder, med mindre annet er avtalt. Pensjonsbeholdningen blir overført til forsikringens premiefond, dersom forsikrede ikke har rett til pensjonsbevis.

Den forsikredes øvrige rettigheter ved uttredelsen av forsikringen er beskrevet i forsikringsvilkårenes punkt 27.

11. Endringer i forsikringsavtale og forsikringsvilkår

11.1 Forsikringstakers rett til å foreta endringer

Forsikringstakeren kan når som helst inngå avtale med Selskapet om endringer i forsikringen. En slik endring må ikke redusere de verdier som er oppspart for de enkelte medlemmer på tidspunktet for endringen.

11.2 Selskapets rett til å foreta endringer

Selskapet har rett til å endre forsikringsvilkårene i forsikringstiden slik at de til enhver tid er i samsvar med lovgivningen med tilhørende forskrifter, jf. FAL § 19-8. Samme rett har Selskapet til å foreta endringer i samsvar med generelle og konkrete pålegg fra offentlige myndigheter i henhold til skattelovgivningen, tilsynslovgivningen for forsikringsvirksomhet og tjenstepensjonslovgivningen med tilhørende forskrifter. For øvrig kan Selskapet foreta endringer i disse bestemmelser som er av praktisk og redaksjonell art.

Videre kan Selskapet gjennomføre endringer av premie for tilleggsdekninger, pris for rentegaranti, kostnadsstruktur- og satser. Selskapet vil spesielt for tilleggsdekningene kunne endre premien som følge av vurdering av risiko og erfaringer på forsikringen og bestanden for øvrig. I henhold til FVL § 3-5 kan Selskapet ikke gjøre endringen i henhold til dette avsnitt gjeldende før første ordinære premieforfall minst fire måneder etter at forsikringstakeren har mottatt underretning om den fastsatte endringen.

Selskapet forbeholder seg også rett til å endre betalingsmåte og rutiner, samt andre rutiner for skriftlig informasjon og kommunikasjon med medlemmene, i den utstrekning dette er nødvendig på grunn av informasjonstekniske (IT) tilpasninger i Selskapets driftssystemer, eller på grunn av bestemmelser/pålegg fra offentlige myndigheter.

12. Opphør av avtalen

Hvis forsikringstakeren innstiller sin virksomhet, eller arbeidsgiveren (innehaveren) blir alene igjen i forsikringen, opphører den. Det samme gjelder hvis forsikringstakeren sier opp avtalen, eller slutter med premiebetalingen, og det ikke er midler i premiefondet til dekning av premien.

Dersom foretaket ved utløpet av et kalenderår ikke oppfylder vilkårene til minste antall medlemmer, jf LTP § 2-2 (1), og foretaket heller ikke innen ett år igjen oppfylder vilkårene, jf LTP § 2-2 (3), skal pensjonsordningen opphøre og avvikles. Ved slikt opphør skal de forsikrede varsles skriftlig eller på annen forsvarlig måte. For den enkelte forsikrede opphører forsikringen i så fall tidligst én måned etter at varsel er gitt eller vedkommende på annen måte er blitt kjent med forholdet. Ved forsikringstilfeller

som Selskapet svarer for i denne tiden, kan Selskapet gjøre fradrag i erstatningen i den utstrekning vedkommende i mellomtiden er kommet inn under en tilsvarende forsikring og får erstatning fra denne.

Ved opphør har den enkelte forsikrede eiendomsrett til pensjonsbevis som sikrer opptjent pensjonsbeholdning med mindre opptjeningstiden er kortere enn 12 måneder, dersom ikke lavere opptjeningstid er avtalt.

Hvis forsikringen omfatter erstatning ved arbeidsuførhet vil forsikrede som er arbeidsudyktig med en uføregrad som er lik eller høyere enn den uføregrad som gir rett til erstatning fra avtalen, men uten rett til uføeerstatning ved opphøret, være sikret fulle forsikringsytelser så lenge vedkommende er sammenhengende arbeidsudyktig. Dette gjelder likevel ikke ut over 12 måneder fra den dagen arbeidsudyktigheten inntrådte. Når forsikrede har vært arbeidsudyktig i 12 måneder, fastsettes eventuell rett til uførepensjon og betalingsfritak.

Hvis forsikringen opphører og det er midler i premiefondet, skal disse brukes i samsvar med gjeldende lovgivning.

Andre rettigheter de forsikrede har etter opphør av forsikringen, er beskrevet i forsikringsvilkårenes punkt 27.

13. Flytting av avtalen

Hvis forsikringstakeren sier opp avtalen for overføring av forsikringen til annet livsforsikringsselskap eller privat pensjonskasse, opphører forsikringen på det tidspunktet oppsigelsen av avtalen kommer til Selskapet, eventuelt på et avtalt fremtidig tidspunkt.

Alle midler vil bli overført til annet livsforsikringsselskap eller pensjonskasse som kan ta imot slike midler. Overføringen skjer etter reglene i FVL kapittel 6.

14. Omdanning av avtalen

Foretak som har pensjonsordning etter LTP og som i stedet vil omdanne til pensjonsordning etter lov om innskuddspensjon eller lov om foretakspensjon, kan videreføre tjenstepensjonen for arbeidstakere som var medlem av denne ordningen på tidspunktet for opprettelsen av ny pensjonsordning.

Ved omdanning har den enkelte forsikrede eiendomsrett til pensjonsbevis som sikrer opptjent pensjonsbeholdning for tidsrommet frem til omdanningen, hvis ikke det avtales at pensjonsbeholdningen skal inngå i premiereserven etter lov om foretakspensjon, jf. LTP § 7-7 (2).

Ved omdanning har den forsikrede rett til å tegne fortsettelsesforsikring etter bestemmelsene i forsikringsvilkårenes punkt 27 i den utstrekning dekningene ikke blir videreført i ny ordning.

Ved etablering av pensjonsbevis skal forsikringstaker betale engangspremie for fremtidig administrasjon av pensjonsbeviset (administrasjonsreserve).

15. Utbetaling av alderspensjon og tilleggsdekninger

Pensjonene utbetales månedlig og etterskuddsvis.
Selskapet betaler forsinkelsesrenter i henhold til FAL § 18-4.

16. Krav og dokumentasjon i forbindelse med forsikringstilfelle

Er forsikringstilfellet inntruffet for tilleggsdekninger, skal enhver som mener å ha krav mot Selskapet, uten ugrunnet opphold melde fra til Selskapet.

Den som fremmer krav mot Selskapet, skal gi de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelige for vedkommende, og som Selskapet trenger for å kunne ta stilling til kravet og utbetale forsikringsbeløpet.

Forsikringsutbetalingen vil kunne avhenge av at kravstilleren gir Selskapet de nødvendige fullmakter til å innhente opplysninger for å kunne ta standpunkt til erstatningskravet.

Selskapet har rett til å innhente oversikt over medlemmets sykefraværsperioder og annen risikorelevant informasjon.

Enhver forsikringsytelse blir utbetalt til den som har retten til den mot de legitimasjoner Selskapet finner nødvendige.

Den som ved erstatningsoppgjør gir uriktige eller ufullstendige opplysninger som vedkommende vet eller må forstå kan føre til at det blir utbetalt erstatning vedkommende ikke har krav på, kan miste ethvert erstatningskrav mot Selskapet etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hending, i samsvar med forsikringsavtaleloven § 18-1. I et slikt tilfelle kan Selskapet si opp enhver forsikringsavtale det har med vedkommende med en ukes varsel.

17. Foreldelse av rett til forsikringsytelse

Krav på forsikringsytelser foreldes i henhold til gjeldende lovbestemmelser.

18. Krig og annen katastrofe

Hvis Norge kommer i krig, kan Kongen bestemme at ytelser etter forsikringsavtalen bare skal utbetales delvis. Kongen kan også gjøre andre nødvendige endringer i avtalen for å dekke underskudd som følge av krig. Slike endringer kan også skje ved annen katastrofe.

Hvis medlemmet dør eller blir ufør som følge av deltakelse i krig under kommando av et land som ikke er alliert med Norge, er Selskapet fri for ansvar hvis det ikke på forhånd er truffet annen avtale. Dette gjelder ikke for norske militære som deltar i humanitære eller fredsbevarende operasjoner for De Forente Nasjoner (FN).

19. Klagebehandling / tvisteløsning

Skriftlig klage sendes til SpareBank 1 Forsikring Klageservice, Boks 778 Sentrum, 0106 Oslo. Klagen kan også sendes elektronisk på sparebank1.no/klage. Klagen kan fremlegges for Finansklagenemnda, Boks 53 Skøyen, 0212 Oslo.

20. Vilkår for alderspensjon

20.1 Forvaltning av pensjonsbeholdningen i opptjeningstiden

20.1.1 Tjenestepensjon med avkastningsgaranti:

For innfrielse av garanti for årlig minsteavkastning på null prosent, se punkt 4.1.

Dersom medlemmenes pensjonsbeholdning reguleres årlig i samsvar med alminnelig lønnsvekst skal økningen være lik som i grunnbeløpet i folketrygden. Dersom medlemmenes pensjonsbeholdning skal

tilføres den avkastning som oppnås ved forvaltningen av pensjonsbeholdningen gjøres dette årlig. Dette gjelder ikke for medlemmer som har tatt ut full pensjon eller har mottatt pensjonsbevis etter å ha fratrudd sin stilling i foretaket. Dette gjelder bare for den del av pensjonsbeholdningen som ikke er omregnet til alderspensjonsytelser.

Midler til regulering av pensjonsbeholdningen skal dekkes av årlig avkastning av de midler som er knyttet til medlemmenes pensjonsbeholdninger. Dersom det er avtalt årlig regulering i samsvar med alminnelig lønnsvekst, skal årlig avkastning som overstiger årets midler til regulering, tilføres pensjonsordningens reguleringsfond. Dersom årets avkastning ikke er tilstrekkelig, dekkes midler til regulering ved overføring av midler fra reguleringsfondet. Dersom det ikke er tilstrekkelige midler i reguleringsfondet dekkes resterende av forsikringstaker.

20.1.2 Tjenestepensjon med investeringsvalg:

I innbetalingstiden skal pensjonsbeholdningen forvaltes som en kollektivordning med egen alderspensjonskonto tilordnet investeringsportefølje for hver arbeidstaker, med individuelt investeringsvalg, jf. TPL § 5-4. Forsikringstaker velger ved etablering av avtalen hvilke investeringsvalg som ønskes for ordningen og fastsetter medlemmenes adgang til å foreta investeringsvalg i innbetalingstiden.

Innbetalinger vil snarest mulig bli brukt av Selskapet til å kjøpe andeler i de aktuelle fond, senest innen ti bankdager etter at Selskapet har mottatt innbetalingen. Endringer i medlemmets investeringsvalg kan enten foretas via nettløsning eller meldes skriftlig til Selskapet (eventuelt som e-post). Selskapet gjennomfører investeringsvalget snarest mulig og senest ti bankdager etter mottatt melding.

Innenfor bestemte investeringsporteføljer vil sammensetningen følge en nedtrappingsprofil slik at andelen i aksjefond reduseres når forsikrede nærmer seg 67 år. Kjøp og salg skjer etter gjeldende kurs. Innløsnings- og salgskurs for andelene i fondene fastsettes hver børsdag. Ved kjøp benyttes salgskurs og ved salg benyttes innløsningskurs.

20.1.2.1 Rebalansering

Børsverdien av de enkelte fond varierer daglig og over tid. For best mulig å kunne opprettholde den opprinnelige forholdsmessige verdifordeling mellom fondene i en valgt investeringsportefølje eller egen fondsportefølje vil selskapet foreta omfordeling av investerte midler ved kjøp og salg av andeler i underliggende fond (rebalansering) ved behov. Dette medfører ingen kostnader for forsikringstaker eller medlem. Se nærmere detaljer om dette i retningslinjene for hver investeringsportefølje og i vedtektene for Åpen investeringsprofil. Det vil være konstante vekter for plassering av nye midler i henholdsvis aksjer og renter. I perioden mellom rebalansering av porteføljene vil aktivaklassens relative vekt være en funksjon av markedsutviklingen, og dermed kunne avvike fra opprinnelig vektning.

Selskapet forbeholder seg retten til å foreta justeringer i tidsintervallene for rebalansering, samt hvilke verdimessige avvik som utløser rebalansering.

20.1.2.2 Endring / opphør av fond

Selskapet kan fritt endre fond innen samme aktivaklasse, forutsatt at vektningen mellom aksjer og renter opprettholdes.

Selskapet forbeholder seg retten til å foreta endringer i fondsutvalget under åpen investeringsprofil, herunder å stanse muligheten for plassering i enkelte fond. Dette vil også gjelde med virkning for foretatte plasseringer. Dette kan for eksempel skje på bakgrunn av vurderinger knyttet til etiske retningslinjer, bytte av porteføljeforvalter, forretningsmessige betingelser, investert totalbeløp med videre. Selskapet forbeholder seg også retten til å tilby eksisterende kunder i de fond som tas ut av investeringsvalgmenyen å flytte investeringene til fond med lignende egenskaper. Dersom kunden

ikke innen rimelig tid angir nytt fondsvalg, har Selskapet rett til å overføre verdien til fond utpekt av Selskapet. I de tilfeller vil Selskapet orientere kunden om endringen. For øvrig gjelder vedtektene i det enkelte fond.

20.1.2.3 Force Majeure

Ved stenging av børser eller tilsvarende kriseforhold og suspensjon av enkeltfond fra børser, kan Selskapet suspendere sine plikter etter avtalen.

20.2 Forvaltning av pensjonsbeholdningen i utbetalingstiden og for pensjonsbevis

Når alderspensjonen kommer til utbetaling, overføres den del av pensjonsbeholdningen som tilsvarer uttaksgraden, til Selskapets kollektivportefølje med null prosent garantert avkastning.

Det samme gjelder pensjonsbeholdningen ved opprettelse av pensjonsbevis.

20.3 Uttak og utbetaling av alderspensjon

Alderspensjon kan tidligst tas ut ved fylte 62 år, med mindre lovgivningen åpner for uttak fra lavere alder for medlemmet. Medlem eller innehaver av pensjonsbevis skal gi Selskapet melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Graden av uttak kan ikke være mindre enn det som er nødvendig for at årlig pensjon fra Selskapet utgjør om lag 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

Medlem som mottar uførepensjon, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent. Blir arbeidstaker ufør etter uttak av alderspensjon, reduseres alderspensjonsutbetalingen slik at pensjonsgraden ikke overskrider 100 prosent.

Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon. Ved fylte 75 år utbetales alderspensjonen fullt ut.

Pensjon utbetales månedlig fra den 1. i måneden etter at forsikrede har startet uttak og frem til avtalt opphørsalder eller så lenge forsikrede lever. Ved tidligere dødsfall utbetales pensjonen til og med måneden etter dødsfallet.

Årlig alderspensjon beregnes på grunnlag av medlemmets pensjonsbeholdning og forventet gjenstående levetid ut fra Selskapets beregningsgrunnlaget på uttakstidspunktet.

Hvis avtalen omfatter avkastningsgaranti der regulering er avtalt, skal en forholdsmessig del av reguleringsfondet tilføres pensjonsbeholdningen ved start av uttak av alderspensjon.

Dersom det er avtalt reguleres alderspensjonen under utbetaling årlig i samsvar med alminnelig lønnsvekst med fradrag av 0,75 prosent. Årlig pensjonsregulering dekkes av årets avkastning av midlene i pensjonsbeholdningene til de medlemmer som har tatt ut alderspensjon. Årlig avkastning som overstiger årets pensjonsregulering skal tilføres pensjonsordningens pensjonsreguleringsfond. Dersom årlig pensjonsregulering ikke kan dekkes av årets avkastning eller at det ikke er tilstrekkelige midler ved overføring av midler i pensjonsreguleringsfondet, skal resterende del av pensjonsreguleringen dekkes av forsikringstaker.

Pensjonsopptjening som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak av full pensjon, omregnes til årlig pensjon på grunnlag av forventet gjenstående levetid ut fra Selskapets beregningsgrunnlaget på omregningstidspunktet. Det omregnede beløpet legges til årlig pensjonsytelse.

21. Tilleggsdekninger som kan tilknyttes alderspensjon

21.1 Ektefellepensjon

Med ektefellepensjon menes pensjon til gjenlevende ektefelle, eventuelt til gjenlevende fraskilt ektefelle i samsvar med bestemmelsene i ekteskapsloven.

Hvis forsikringen omfatter ektefellepensjon, inntreter retten til denne pensjonen fra første dag i den måneden den forsikrede dør. Pensjonen utbetales så lenge som avtalt og opphører senest ved utgangen av måneden etter ektefellens død.

Det avgjøres etter ekteskapslovgivningen om fraskilt ektefelle har rett til ektefellepensjon, og i tilfelle hvordan denne skal deles mellom ektefelle og fraskilt ektefelle.

Rett til ektefellepensjon inntreter ikke

- a) når dødsfallet inntreffer innen ett år etter at ekteskapet ble inngått, og dødsfallet er en følge av sykdom som den forsikrede hadde, og som det må antas at den forsikrede kjente til, da ekteskapet ble inngått.
- b) når ekteskapet er inngått etter at den forsikrede har fylt 65 år.
- c) når ekteskapet er inngått etter at den forsikredes arbeidsevne er varig nedsatt med 50 prosent eller mer.

21.2 Samboerpensjon

Med samboerpensjon menes pensjon til gjenlevende samboer.

Hvis forsikringen omfatter samboerpensjon, inntreter retten til denne pensjonen fra første dag i den måneden den forsikrede dør. Pensjonen utbetales så lenge som avtalt og opphører senest ved utgangen av måneden etter samboerens død.

Rett til samboerpensjon inntreter ikke

- a) når dødsfallet inntreffer innen ett år etter at samboerskapet ble inngått, og dødsfallet er en følge av sykdom som den forsikrede hadde, og som det må antas at den forsikrede kjente til, da samboerskapet ble inngått.
- b) når samboerskapet blir inngått etter at den forsikrede har fylt 65 år.
- c) når samboerskapet blir inngått etter at den forsikredes arbeidsevne er varig nedsatt med 50 prosent eller mer.

Retten til ektefellepensjon går foran retten til samboerpensjon.

21.3 Barnepensjon

Med barnepensjon menes pensjon til medlemmets barn.

Hvis forsikringen omfatter barnepensjon, inntreter retten til denne pensjonen fra første dag i den måneden den forsikrede dør. Pensjonen utbetales til og med den måneden barnet når den alderen som er fastsatt i avtalen. Dør barnet før det når denne alderen, utbetales pensjonen til og med måneden etter barnets død.

Hvis det er avtalt at barnepensjonen skal begynne å utbetales, eller skal forhøyes når barnet når en bestemt alder, inntreter retten til pensjonen, eventuelt forhøyelsen, fra første dag i måneden etter at barnet når denne alderen. Barn som er over den fastsatte alderen, har rett til pensjon hvis barnet er helt og varig arbeidsudyktig på grunn av sykdom eller ulykkestilfelle, og denne arbeidsudyktigheten allerede var inntrådt da barnet nådde denne alderen.

Barnepensjon deles likt på alle barn med lik rett til pensjon.

21.4 Uførepensjon etter lov om tjenstepensjon

Med uførepensjon menes pensjon til forsikrede som i forsikringstiden har fått inntektsevnen nedsatt på grunn av sykdom eller ulykke i en slik grad at forsikrede ikke kan fortsette helt eller delvis i sin vanlige stilling og ikke kan utføre annet arbeid.

21.4.1 Rett til uførepensjon

Hvis forsikringen omfatter uførepensjon, inntreer retten når den forsikredes inntektsevne har vært nedsatt i et sammenhengende tidsrom på 12 måneder på grunn av sykdom eller ulykke. Minste krav til nedsatt inntektsevne som gir rett til uførepensjon er fastsatt i forsikringsavtalen.

21.4.2 Fastsettelse av nedsatt inntektsevne (uføregrad)

Uføregraden skal fastsettes av Selskapet på grunnlag av den nedsetting av inntektsevnen, som sykdommen eller ulykkestilfellet, etter objektive symptomer kan antas å ha medført. Opplysninger fra NAV skal som hovedregel legges til grunn for fastsettelsen.

Vurderingen av hvor mye forsikredes inntektsevne er blitt nedsatt, skal bygge på en sammenligning av de inntektsmuligheter som medlemmet hadde før uføretidspunktet og medlemmets inntektsmuligheter etter uføretidspunktet.

I vurderingen skal det tas hensyn til den forsikredes normale årslønn i foretaket før uførhetstidspunktet, og arbeidsinntekt og inntektsmuligheter etter dette tidspunkt som det må forutsettes at forsikrede kan skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid forsikrede nå kan utføre. Det skal legges vekt på forsikredes alder, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på bostedet, eller andre steder der det er rimelig at forsikrede tar arbeid.

21.4.3 Beregning av og utbetaling av uførepensjon

21.4.3.1 Fradrag for opptjente uførepensjonsytelser

Dersom forsikrede har uførepensjon fra fripoliser etter foretakspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven, pensjonsbevis etter tjenstepensjonsloven eller oppsatte rettigheter fra offentlig tjenstepensjon skal uførepensjonen etter denne pensjonsavtale reduseres med summen av disse ytelsene.

Dersom nedsatt inntektsevne er lavere enn 100 prosent, fastsettes uførepensjonen til en forholdsmessig andel av uførepensjon beregnet etter fradrag fra opptjente ytelser.

Forsikrede plikter å opplyse om sin rett til uførepensjon fra fripoliser, pensjonsbevis eller oppsatte rettigheter. Dersom det viser seg at forsikrede har fått for mye eller for lite uførepensjon etter denne avtalen, kan det foretas et etteroppgjør.

21.4.3.2 Utbetaling av uførepensjon

Uførepensjonen utbetales fra den dagen retten til uførepensjon inntreer og så lenge den forsikrede har en nedsatt inntektsevne som gir rett til uførepensjon. Uførepensjonen utbetales senest til og med måneden før avtalt opphørsalder.

Hvis den forsikrede dør, utbetales uførepensjonen til utgangen av måneden etter dødsfallet.

Omfatter forsikringen barnetillegg til uførepensjonen, får bestemmelsene i punktet 21.3 om hvilke barn det skal utbetales barnepensjon for, tilsvarende anvendelse for retten til barnetillegg. Retten gjelder også for forsikredes egne barn som blir født etter at uførepensjonen startet utbetaling.

21.4.3.3 Samtidig utbetaling av arbeidsavklaringspenger

Hvis folketrygden utbetaler arbeidsavklaringspenger, utbetales uførepensjon ved 100 prosent arbeidsuførhet bare i den grad summen av uførepensjonen og arbeidsavklaringspenger ikke er høyere enn 70 prosent av lønn, og inntil 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Ved lavere uføregrad reduseres grensen forholdsmessig.

Selskapet skal godskrive forsikringens premiefond for den delen av uførepensjonen som ikke kommer til utbetaling til medlemmet på grunn av utbetaling av arbeidsavklaringspenger.

21.4.3.4 Fradrag for arbeidsinntekt

Det skal foretas fradrag i uførepensjonen dersom forsikrede har arbeidsinntekt. Fradraget gjøres i forhold til restinntektsevnen.

Dersom forsikrede samtidig mottar uføretrygd fra folketrygden skal det tillegges et fribeløp til inntekt før fradrag i uførepensjon. Fribeløpet er 40 prosent av G.

Det utbetales ikke uførepensjon dersom forsikredes inntekt i et kalenderår utgjør 80 prosent eller mer av inntekt før uførhet.

Barnetillegg til uførepensjon reduseres på samme måte som uførepensjon.

Fradraget i uførepensjon overføres til foretakets premiefond.

Dersom det viser seg at forsikrede har fått for mye eller for lite uførepensjon etter denne avtalen, skal det foretas et etteroppgjør.

21.5 Uførepensjon etter lov om foretakspensjon

Med uførepensjon menes pensjon som kommer til utbetaling under forsikredes arbeidsuførhet.

21.5.1. Rett til uførepensjon

Hvis forsikringen omfatter uførepensjon, inntreter retten når den forsikredes arbeidsevne på grunn av sykdom eller ulykke har vært nedsatt i et sammenhengende tidsrom på 12 måneder. Laveste uføregrad som gir rett til uførepensjon er fastsatt i forsikringsavtalen.

Uførepensjonen utbetales fra den dagen retten til uførepensjon inntreter og så lenge den forsikrede har en uføregrad som gir rett til uførepensjon. Uførepensjonen utbetales senest til og med måneden før avtalt opphørsalder. Hvis den forsikrede dør, utbetales uførepensjonen til utgangen av måneden etter dødsfallet.

Størrelsen på uførepensjonen retter seg etter graden av arbeidsudyktighet.

Graden av arbeidsudyktighet skal fastsettes av Selskapet på grunnlag av den nedsetting av arbeidsevnen, som sykdommen eller ulykkestilfellet, etter objektive symptomer kan antas å ha medført. Opplysninger fra NAV og behandlende lege skal legges til grunn for fastsettelsen. Når graden blir fastsatt, skal det tas hensyn til den forsikredes inntekt ved personlig arbeid (arbeidsinntekt) før arbeidsudyktigheten inntrådte, og arbeidsinntekt og arbeidsmuligheter etter dette tidspunkt. Ikke bare den forsikredes vanlige arbeid, men ethvert arbeid som kan passe for vedkommende, skal tas i betraktning. Hvis skifte av arbeid er nødvendig for helt eller delvis å gjenvinne arbeidsevnen, skal det likevel i en rimelig overgangstid tas hensyn til i hvilken grad den forsikrede kan utføre sitt vanlige arbeid.

Omfatter forsikringen barnetillegg til uførepensjonen, får bestemmelsene i punktet 21.3 om hvilke barn det skal utbetales barnpensjon for, tilsvarende anvendelse for retten til barnetillegg. Retten gjelder også for forsikredes egne barn som blir født etter at uførepensjonen startet utbetaling.

21.5.2. Samtidig utbetaling av arbeidsavklaringspenger

Hvis folketrygden utbetaler arbeidsavklaringspenger, utbetales uførepensjon ved 100 prosent arbeidsuførhet bare i den grad summen av uførepensjonen og arbeidsavklaringspenger ikke er høyere enn 70 prosent av lønn, inntil 12 ganger folketrygdens grunnbeløp. Ved lavere uføregrad reduseres grensen tilsvarende.

Selskapet skal godskrive forsikringens premiefond for den delen av uførepensjonen som ikke kommer til utbetaling til medlemmet på grunn av utbetaling av arbeidsavklaringspenger.

21.5.3. Samtidig utbetaling fra yrkesskadeforsikringen

Det skal gjøres fradrag i uførepensjonen for erstatning for tap i arbeidsevne fra yrkesskadeforsikringen dersom dette fremgår av avtalen. Selskapet skal godskrive forsikringens premiefond for den delen av uførepensjonen som ikke kommer til utbetaling til medlemmet på grunn av utbetaling av yrkesskadeforsikring.

21.5.4. Samtidig utbetaling av lønn eller annen godtgjørelse

Selskapet kan godskrive forsikringens premiefond for uførepensjonen i tidsrommet forsikrede i en overgangstid får utbetalt lønn eller annen godtgjørelse fra forsikringstakeren.

22. Rett til betalingsfritak ved uførhet

Med betalingsfritak menes fritak for innskudd til pensjonsbeholdningen og premie for tilleggsdekninger.

Hvis forsikringen omfatter betalingsfritak, inntreer retten når den forsikredes inntektsevne på grunn av sykdom eller ulykke har vært nedsatt i et sammenhengende tidsrom på 12 måneder. Betalingsfritak gis etter graden av nedsatt inntektsevne. Laveste nedsatte inntektsevne som gir rett til fritak er fastsatt i forsikringsavtalen.

Uføregraden skal fastsettes av Selskapet på grunnlag av den nedsetting av inntektsevnen, som sykdommen eller ulykkestilfellet, etter objektive symptomer kan antas å ha medført. Opplysninger fra NAV og behandlende lege skal legges til grunn for fastsettelsen.

I vurderingen skal det tas hensyn til den forsikredes normale årslønn i foretaket før uførhetstidspunktet, og arbeidsinntekt og inntektsmuligheter etter dette tidspunkt som det må forutsettes at forsikrede kan skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid forsikrede nå kan utføre. Det skal legges vekt på forsikredes alder, utdanning, yrkesbakgrunn og arbeidsmuligheter på hjemstedet, eller andre steder der det er rimelig at forsikrede tar arbeid.

Betalingsfritak gis fra den dagen retten til betalingsfritaket inntreer og så lenge den forsikrede har en nedsatt inntektsevne som gir rett til betalingsfritak. Betalingsfritak gis senest til avtalt opptjeningsalder. Hvis den forsikrede dør, opphører betalingsfritaket på dødsdato.

23. Begrensninger i retten til uførepensjon og betalingsfritak

Retten til uførepensjon og betalingsfritak ved arbeidsuførhet inntreer ikke når arbeidsuførheten skyldes

- a) skade som er fremkalt med forsett av den forsikrede selv.
- b) sykdom eller lyte som den forsikrede hadde og må antas å ha kjent til ved inntredelsen i forsikringen, og som innen to år medfører arbeidsudyktighet. Denne bestemmelsen gjelder når det ikke er krevd helseerklæring av forsikrede ved inntredelsen eller ved senere utvidelse. Toårsfristen regnes fra den dagen pensjonen blir forhøyet.

For forhøyelse av uførepensjonen og betalingsfritaket (fritak for innskudd til pensjonsbeholdningen) som ikke skyldes generell lønnsforhøyelse hos forsikringstakeren, gjelder tilsvarende bestemmelse.

Retten til uførepensjon og betalingsfritak ved uførhet faller bort for det som ligger lenger tilbake i tid enn tre år, fra den dagen kravet kom inn til Selskapet. Dette gjelder likevel ikke hvis kravet blir fremsatt innen tre år regnet fra den dagen den som setter fram kravet, tidligst kunne ha gjort det gjeldende, etter at vedkommende hadde fått kunnskap om de omstendigheter som begrunner det.

24. Forholdsregler ved inntrådt uførhet

Den som vil fremsette krav om uførepensjon og betalingsfritak ved uførhet, må underrette Selskapet så snart som mulig. Vedkommende plikter å gi opplysning om alle forhold som står i forbindelse med nedsettelse av inntektsevnen, og må fremlegge legeerklæring. Opplysningene og legeerklæringen gis på skjemaer som er fastsatt av Selskapet.

Så lenge uførepensjonen og betalingsfritak ved nedsettelse av inntektsevne utbetales, plikter den forsikrede å holde Selskapet underrettet om sin helsetilstand og arbeidsevne, og la seg undersøke av lege så ofte, og i den utstrekning, Selskapet finner det nødvendig. Den forsikrede plikter å følge de anvisninger som legen gir. I tillegg plikter den forsikrede å opplyse om arbeidsinntekt som angitt under punkt «Fradrag for arbeidsinntekt».

Hvis forsikringstakeren eller den forsikrede med forsett eller grov uaktsomhet ikke gjør det vedkommende plikter etter denne bestemmelsen, svarer ikke Selskapet for mer enn det som må antas at Selskapet ville ha dekket dersom plikten var blitt oppfylt.

25. Regulering av tilleggsdekninger under utbetaling

25.1 Regulering av ektefellepensjon, samboerpensjon og barnpensjon under utbetaling

Pensjonistenes overskuddsfond benyttes til økning av etterlattepensjoner under utbetaling. Oppregulering i et år skal likevel ikke overstige en prosentvis regulering i samsvar med endringen i grunnbeløpet i folketrygden.

25.2 Regulering av uførepensjon under utbetaling

25.2.1 Uførepensjon i henhold til lov om foretakspensjon

Pensjonistenes overskuddsfond benyttes til økning av uførepensjon under utbetaling. Oppregulering i et år skal likevel ikke overstige en prosentvis regulering i samsvar med endringen i grunnbeløpet i folketrygden.

25.2.2. Uførepensjon i henhold til lov om tjenestepensjon

Reguleringsfond for uførepensjon benyttes til økning av uførepensjon under utbetaling. Oppregulering i et år skal likevel ikke overstige en prosentvis regulering i samsvar med endringen i grunnbeløpet i folketrygden.

26. Uførepensjon og betalingsfritak opphører ved utløpet av risikotiden

Arbeidstaker som fratrer sin stilling i foretaket, har ikke rett til uførepensjon som følge av sykdom eller ulykke som har oppstått etter at arbeidstakeren opphørte å være medlem av pensjonsordningen.

Uførepensjon og betalingsfritak opphører senest når arbeidstakeren fyller 67 år.

27. Vilkår ved forsikredes utmelding av forsikringen

27.1 Forsikredes rettigheter og plikter

Ved uttredelsen blir det utstedt pensjonsbevis for alderspensjonen og fripolise for eventuelle tilleggsdekninger med rett til fripolise.

Midlene i fripolise og pensjonsbeholdningen til pensjonsbevis forvaltes med avkastningsgaranti

Dersom pensjonsbeholdningen er mindre enn 50 prosent av folketrygdens grunnbeløp, blir pensjonsbeholdningen overført til en individuell alderspensjon etter reglene for individuell pensjonsordning (IPS).

Den forsikrede har etter utmelding av forsikringen eller etter forsikringens opphør, rett til å fortsette forsikringsforholdet ved å inngå avtale om fortsettelsesforsikring. Premien fastsettes etter de premiesatser som til enhver tid gjelder for fortsettelsesforsikringen.

Selskapet plikter å underrette den forsikrede om retten til å inngå avtale om fortsatt forsikring. Selskapet står risiko for forsikredes ytelser før fratredelsen i minst 14 dager etter at underretningen er sendt. Hvis årsaken til uttredelsen er at forsikringen opphører, står Selskapet likevel risiko for de nevnte ytelsene i minst én måned etter at forsikrede er varslet om opphøret.

Det gjøres fradrag i pensjonsbeløp i den utstrekning vedkommende i mellomtiden er kommet inn under tilsvarende pensjonsinnretning/pensjonskasse og får erstatning fra denne. Den forsikrede kan benytte sin rett til å inngå avtale om fortsatt forsikring i inntil seks måneder etter at Selskapets ansvar er opphørt, uten å gi nye helseopplysninger.

27.2 Disposisjoner over pensjonsbeviset

Midlene knyttet til et pensjonsbevis kan overføres til annet livsforsikringsselskap.

27.3 Gjenkjøp

Rettigheter etter LTP kan ikke gjenkjøpes.